

Balla Kamilla Dorottya

(alapszakos hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem)

A Spitzenkandidat-rendszer hatása az Európai Bizottság elnökének legitimációjára

ÖSSZEFOGLALÓ

A lisszaboni szerződés előtti időszakban az Európai Bizottság elnökének választása egyértelműen a nemzeti kormányok felelőssége volt, ugyanakkor az Európai Unió legitimációja körül keletkezett deficit arra sarkallta az európai döntéshozókat, hogy új legitimációs alapokat alakítsanak ki, melyek növelhetik az EU legitimációját. Erre született válaszként az input és a throughput legitimáció megerősítése. Annak érdekében, hogy az EU legitimációját növeljék a választópolgárok szemében, és átláthatóbbá tegyék az Európai Bizottság elnökének választását, 2014-ben bevezették a *Spitzenkandidat*-rendszert. Kutatási kérdésem a rendszer bevezetésének eredeti céljait vizsgálja: *A Spitzenkandidat-rendszer bevezetése növelte-e az Európai Bizottság elnökének legitimációját? Transzparenssebbé vált-e az Európai Bizottság elnökének választása?* A téma tanulmányozása tartalomelemzéssel valósul meg, mely a kapcsolódó irodalom feldolgozásán túl elsősorban nyilatkozatok, viták, publikációk elemzésén és kontextusba helyezésén alapszik. Megállapításra került, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer használatának nincsenek jogi alapjai, ezért csak a politikai szereplők konszenzusából nyerheti alkalmazásának legitimitását. Az elemzés rávilágít, hogy sem a 2014-es, sem a 2019-es európai parlamenti választások kampánya során nem érvényesültek az input és throughput legitimációs elméletek legitimációnövelő feltételei, a politikai szereplők között pedig nem alakult ki konszenzus a rendszer használatáról. Ezért elmondható, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer jelenlegi formájában nem növelte az Európai Bizottság elnökének legitimációját, és nem tette transzparenssebbé a választását.

Kulcsszavak: Spitzenkandidat-rendszer, csúcsjelölti rendszer, Európai Bizottság, input legitimáció, throughput legitimáció

Kamilla Dorottya Balla

(Graduate Student, Corvinus University of Budapest)

The impact of the Spitzenkandidat system on the legitimacy of the President of the European Commission

ABSTRACT

In the pre-Lisbon period, the election of the President of the European Commission was clearly the responsibility of national governments, but the deficit surrounding the legitimacy of the European Union prompted European decision-makers to create new legitimacy bases that could increase the EU's legitimacy. The response to this was the strengthening of input and throughput legitimacy. In order to increase the legitimacy of the EU in the eyes of the electorate and to make the election of the President of the European Commission more transparent, the Spitzenkandidat system was introduced in 2014. My research question examines the original aims of the introduction of the system: *Has the introduction of the Spitzenkandidat system increased the legitimacy of the President of the European Commission? Has the election of the President of the European Commission become more transparent?* The study is carried out through content analysis, which, in addition to processing the related literature, is primarily based on the analysis and contextualization of statements, debates and publications. It was found that the use of Spitzenkandidat system has no legal basis and therefore can only gain the legitimacy of its application from the consensus of political actors. The analysis highlights that neither the 2014 nor the 2019 European Parliament election campaign saw the legitimacy-enhancing conditions for input and throughput legitimization theories, and that there was no consensus among political actors on the use of the system. It can therefore be said that the Spitzenkandidat system, in its current form, has not increased the legitimacy of the President of the European Commission or made the election more transparent.

Keywords: Spitzenkandidat system, lead candidate system, European Commission, input legitimacy, throughput legitimacy

1. BEVEZETŐ

A lisszaboni szerződés előtti időszakban az Európai Bizottság elnökének választása egyértelműen a nemzeti kormányok felelőssége volt, ugyanakkor az Európai Unió legitimitációja körül keletkezett deficit arra sarkallta az európai döntéshozókat, hogy új legitimitációs alapokat alakítsanak ki, melyek növelhetik az EU legitimitációját. Erre született válaszként az input és a throughput legitimitáció megerősítése. Annak érdekében, hogy az EU legitimitációját növeljék a választópolgárok szemében, és átláthatóbbá tegyék az Európai Bizottság elnökének választását, 2014-ben bevezették a *Spitzenkandidat*-rendszert – magyarul a csúcsteljesítmény-rendszert. Kutatási kérdéseim a rendszer bevezetésének eredeti céljait vizsgálják: *A Spitzenkandidat-rendszer bevezetése növelte-e az Európai Bizottság elnökének legitimitációját? Transzparenssebbé vált-e az Európai Bizottság elnökének választása?* A téma tanulmányozása tartalomelemzéssel valósul meg, mely a kapcsolódó irodalom feldolgozásán túl elsősorban nyilatkozatok, viták, publikációk elemzésén és kontextusba helyezésén alapszik. A vizsgálat során bemutatott gyakorlati megvalósulása a *Spitzenkandidat*-rendszernek a throughput legitimitáció elmélete szerint nem növelhette az Európai Bizottság elnökének a legitimitációját, ugyanis a csúcsteljesítmény jelölése nem feltétlenül transzparens, továbbra is politikai alkuk által, hátsó ajtó mögött döntenek el, kikből lesznek a jelöltek. A klasszikus értelemben nem valósult meg a jelöltek egymás közötti versengése, ugyanis több párt esetében is csak egy jelöltre lehetett szavazni a jelölési folyamatban, ez nem adott valódi választási lehetőséget a szavazók számára, így a csúcsteljesítmény rendszer az input legitimitáció által sem növelhette az Európai Bizottság elnökének legitimitációját. A politikai szereplők között nem alakult ki konszenzus a *Spitzenkandidat*-rendszer alkalmazását illetően, ennek következtében az Európai Bizottság elnöke olyan személy lett, aki előzetesen egyik európai politikai párt csúcsteljesítményje sem volt a választási kampányban, így maga a *Spitzenkandidat*-rendszer legitimitása is kérdésessé vált. A dolgozat során áttekintem az Európai Unió lehetséges legitimitációs alapjait képező elméleti megközelítéseket, majd bemutatom a *Spitzenkandidat*-rendszer létrehozásának feltételezhető okait és az Európai Unió szerződéseiben foglaltakat az Európai Bizottság elnökének választása tekintetében. Ezt követően a 2014-es és a 2019-es gyakorlati megvalósulását tárgyalom. Végezetül a csúcsteljesítmény rendszer jövőbeni használatának legitimitásával foglalkozom.

2. AZ EURÓPAI UNIÓ LEGITIMÁCIÓJÁNAK FORRÁSA

Max Weber a politikai uralomnak három forrását különböztette meg: tradicionális, karizmatikus és racionális-legális (Andorka, 2006: 501–502.). A tradicionális uralomnál a vezetőt a hagyományok hatalmazzák fel az uralkodásra, a karizmatikus uralomnál a vezető képességei adják a legitimitációjának alapjait. Míg a két uralkodási forma esetében megfigyelhető a személyek kiemelt szerepe a legitimitáció eredeztetése esetében, addig a racionális-legális uralom legitimitációja egy szervezetrendszer meglétére alapoz, a bürokratikus igazgatásra (Weber, 1987). Ezért az Európai Unió legitimitációja Weber gondolatmenete alapján az utóbbi szerint érvényesülhet, melynek legitimitációs forrása az európai írott normákból ere-

deztethető. Ezek az írott normák az Európai Unió esetében a tagállamok által elfogadott EU-s szerződéseknek felelhetnek meg.

Az Európai Unió szupranacionális jellegéből adódóan a létrehozása óta legitimációs viták keresztüzében áll (Copsey, 2015: 72.). Napjainkban két megközelítés dominál a szakirodalomban, az *input* és az *output* legitimáció szembenállása (Hobolt, 2014). Az első megközelítés szerint az EU legitimációját az európai parlamenti választás biztosítja, és teszi elszámoltathatóvá (Hix, 2008). Ezzel ellentétben azok, akik az *output* oldalról közelítik meg a kérdést, úgy vélik, hogy maga az EU politikai tevékenységének, „végterméke”, azaz a közös problémákra adott válasz adja a legitimációt (Scharpf, 2006). A két megközelítést először 1970-ben Fritz Scharpf fogalmazta meg, melyben az *output* legitimációt az Európai Unió tekintetében az emberekért hozott döntések hatékonyságát érti, az *input* legitimáció szerint pedig az állampolgárok a választásokon való részvételükkel legitimálják az EU döntéseit (Schmidt, 2013). Ugyanakkor megjelent egy harmadik megközelítés az Európai Unió legitimációjáról folytatott értekezésekben, a *throughput* legitimáció, mely a döntéshozatal folyamatára az *input* és az *output* közötti *black boxra* fókuszál. A *throughput* elmélet szerint az EU legitimációjának megítélése a hatékonyságon, az elszámoltathatóságon és az EU-s döntéshozatal átláthatóságán, illetve az állampolgárokkal való konzultációra való nyitottságon alapul (Schmidt, 2013).

3. A SPITZENKANDIDAT-RENDSZER LÉTREHOZÁSÁNAK OKAI

3.1. Az Európai Bizottság mint politikai szereplő

Megfigyelhető, hogy az Európai Bizottság mindinkább távolodik az évtizedes technokrata múlttól, és új szerepköröket vállal magára, amivel a Bizottság átpolitizálása valósul meg (Poptcheva, 2014). A politika természetéből adódóan ugyanakkor mindig lesznek nyertesei és vesztesei a politikai döntéseknek (Wille, 2012). Ez alááshatja az EU létrehozásakor megfogalmazott szempontrendszert, miszerint az EB elnökének legfőbb feladata az egyéni érdekek felett álló, összeurópai érdek képviselője, mely képes a kompromisszum keresésére a politikai nézetek és nemzeti érdekek keresztüzében (Wille, 2012). A *Spitzenkandidat*-rendszer bevezetése a Bizottság további átpolitizálását szolgálhatta (Cameron, 2014). Az EB elnöke már nem egy pártok felett álló intézmény vezetője, hanem az Európai Parlamentben helyet foglaló pártcsalád politikusa, amely politikai programot valósít meg (Jancarik, 2018). Az európai parlamenti választásokon kampányoló csúcsjelölteknek kiemelt szerepük van az EB elnöki tisztségének politikai szereplőként való megjelenítésében, ebből fakadóan egyfajta perszonalizáló feladatot látnak el (Schmitt et al., 2015). Ugyanakkor Jean-Claude Juncker csúcsjelöltsége alatt cáfolta, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer célja lenne a perszonalizáció; úgy fogalmazott, hogy a rendszer sokkal inkább az EB jövőbeni elnökének bemutatását és megválasztási folyamatának megismertetését szolgálja a választók felé (Jancarik, 2018).

3.2. A transzparencia igénye

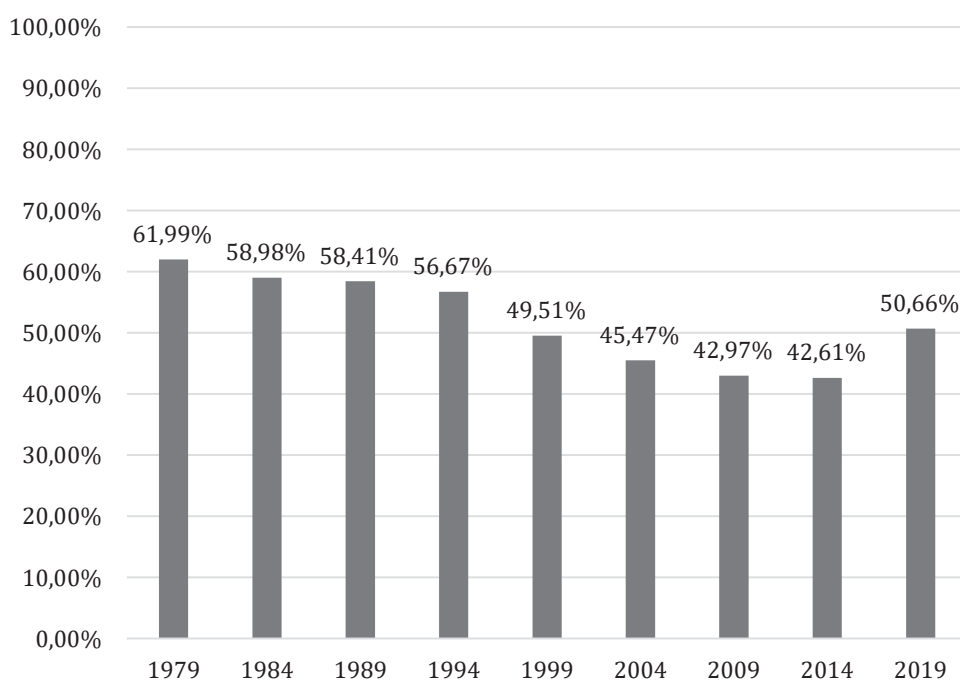
Nikiforosz Diamandurosز európai ombudsman 2008-as éves jelentéséből kiderül, hogy a legtöbb vizsgálatot az Európai Bizottsággal szemben folytatták, s ez az összes vizsgálat 66%-át teszi ki. Az esetek többségében (36%) az átláthatóság hiánya merült fel mint hivatali visszásság. Diamandurosز (2009) azt nyilatkozta a jelentés ismertetése során, hogy az állampolgárok bizalmának elnyeréséhez az Európai Unió felé a transzparens és elszámoltatható EU-s intézményeken keresztül vezet az út. Ahhoz, hogy elszámoltathatók legyenek az Európai Unió intézményei – így legfőbb döntéshozó szerve, az EB is – elengedhetetlen, hogy átláthatók legyenek az állampolgárok számára. Megállapíthatjuk, hogy a Bizottság átláthatósági problémákkal küzdött 2008-ban, mely a *throughput* elmélet szerint legitimációs deficithez vezethet, ezért elengedhetlenné vált a transzparens Európai Unió érzetének kialakítása az állampolgárok felé. Ezért ha a csúcsjelöltek nem a perszonlizációt szolgálták, hanem a választási folyamat megismertetését, akkor a *Spitzenkandidat*-rendszert értelmezhetjük az EB-nek az átláthatóság irányába tett válaszlépéseként.

3.3. Részvétel és legitimáció

A 2004 és 2014 közötti két ciklusban az Európai Bizottság elnöki tisztségét betöltő José Manuel Barroso 2008-ban már úgy nyilatkozott az EB elnökének pozíciójáról, hogy az EP-választások rendszeresen alacsony részvétele miatt megkérdőjelezhető a legitimációja, ezért szerinte a legitimációs krízisre a megoldás az lenne, ha az emberek közvetlenül választhatnák az EB elnökének személyét (Mahony, 2008).

Az alacsony részvételi adatok egyik magyarázata lehet, hogy nem volt eddig olyan összeurópai téma, amely mobilizálta volna a választópolgárokat. A *Spitzenkandidat*-rendszer létrehozásának egyik fő célja a szavazók mozgósítása volt azzal az ígérettel, hogy szavazataikkal befolyásolni tudják, ki legyen az Európai Bizottság soron következő elnöke –ezzel úgymond tétje lesz, hogy melyik európai pártcsoport tagjaira adják le szavazataikat az európai parlamenti választásokon (Tilindyte-Humburg, 2018). A szavazók mozgósítására azért van szüksége az EU-nak, mert az első, 1979-es európai parlamenti választás óta 2014-ig negatív tendencia volt megfigyelhető a részvételi arányok alakulásában, ami jól látható az alábbi oszlopdiagramon is. A *Spitzenkandidat*-rendszer ugyanakkor nem hozott áttörést a részvételi arányok tekintetében, a 2014-es európai parlamenti választások minden idők legalacsonyabb részvételét eredményezték.

1. ábra. Az európai parlamenti választások részvételi arányának változása 1979–2019 között

Forrás: Európai Parlament, 2014; 2019

Egyes kutatók szerint a 2019-es európai parlamenti választások magasabb részvételi arányát nem a *Spitzenkandidat*-rendszer javára kell írni. Az egyik értelmezés szerint a magasabb részvételi arány a választók nemzeti és európai identitása közötti feszültségből fakad, és nem a csúcsjelöltek kampánya idézte elő (Janning, 2019). Ha megnézzük az Európai Parlament által, a 2019-es EP-választások után készített Eurobarométer-féle közvélemény-kutatást, láthatjuk, hogy a megkérdezettek összesen 8%-a válaszolta azt, hogy a szavazatával befolyásolni akarta az Európai Bizottság elnökének választását (Zalc et al., 2019: 43.). Ez az alacsony százalék alátámaszthatja azt a vélekedést, miszerint a *Spitzenkandidat*-rendszer nem játszott szignifikáns szerepet a 2019-es európai parlamenti választások megnövekedett részvételi arányában.

4. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ELNÖKÉNEK VÁLASZTÁSÁT SZABÁLYOZÓ EU-S SZERZŐDÉSEK

Az Európai Bizottság elnökének kinevezési eljárása az első elnök, Walter Hallstein (1957–67) óta az évek során jelentősen átalakult. Az Európai Gazdasági Közösséget és vele együtt az Európai Bizottságot létrehozó, 1957-ben aláírt római szerződés 161. cikkelye alapján a biztosokat a tagállamok kormányai jelölték ki egyhangúlag. Az elnököt a biztosok kollégiuma választotta a jelölt biztosok közül. Az EB mellett a szerződéssel létrejött az Európai Parlament (korábbi nevén *Assembly*), amely ekkor egy erősen korlátozott jogkörökkel rendelkező intézmény volt, és nem rendelkezett beleszólási joggal a Bizottság személyi össze-

tételére vonatkozó kérdésekbe. A Parlament a már felállított Bizottsággal szemben tudott bizalmatlansági indítványt benyújtani.

Az 1992-ben aláírt maastrichti szerződéssel az EP szerepet kapott az Európai Bizottság felállításában. A Parlament először szavazhatott hivatalosan a Bizottság elfogadásáról, továbbá a nemzeti kormányok kötelesek voltak egyeztetni az EP-vel a Bizottság elnökének személyéről. 1993-ban hatályba lépett a szerződés, és az Európai Tanács hivatalos jogállást nyert, mely az állam-, illetve kormányfők formális találkozóit testesíti meg. Az Európai Bizottság személyi összetételére vonatkozó javaslat napjainkban az EiT keretein belül valósul meg.

Az amszterdami szerződés hatálybalépésével (1999) a 214. cikk felhatalmazza a Parlamentet arra, hogy szavazás útján fogadja el vagy utasítsa el az EiT által javasolt EB-elnök személyét. Az EB elnöke a szerződés értelmében vétójogot kapott a Bizottság összetételét illetően. Ezzel a jogosítvánnyal az Európai Bizottság elnökének politikai súlya megnőtt, és személye kiemelkedett a többi biztos közül.

Míg a Bizottság elnöke vétójogot kapott az amszterdami szerződés által, addig a nizzai szerződés életbelépésével (2003) a tagállamok elveszítették vétójogukat a Bizottság elnökének személyét illetően. Az eddigi hatályos szerződések értelmében a tagállamoknak egyhangúlag kellett elfogadniuk az elnök személyéről szóló javaslatot, a nizzai szerződéssel viszont már csak minősített többség kell hozzá. Hivatalosan megnevezésre került az Európai Tanács mint európai intézmény, melynek keretein belül javaslatot tesznek az állam-, illetve kormányfők az EB elnökének személyére.

A 2007-ben aláírt lisszaboni szerződéssel egy új kritérium született az EB elnökének választásával kapcsolatban. Az EiT-nek figyelembe kell vennie az európai parlamenti választásokon született eredményt.

Legtöbbször a lisszaboni szerződésre hivatkoznak mint a *Spitzenkandidat*-rendszer létrehozó szerződésre, a szerződés azonban nem említi a csúcsjelöltek állítására vonatkozó eljárást, és a parlamenti választásokon legtöbb szavazatot szerző párt személyjelölési jogosultságát sem az EB elnöki posztjára. Ezért a csúcsjelölti rendszer, ahogy azt 2014-ben először használták, jogilag nem létezik. Ugyanakkor a *Spitzenkandidat*-rendszer vizsgálatát nem lehet csak jogi oldalról megközelíteni, ugyanis ha a csúcsjelölti-rendszert nemzetállami szinten vizsgálnánk, akkor a csúcsjelöltek miniszterelnök-jelölteknek felelnének meg, ugyanakkor a miniszterelnök-jelöltek állítását nem feltétlenül írják elő jogilag a nemzeti parlamentek választásánál, mégis a legtöbb pártnak van ilyenje. Ezért a *Spitzenkandidat*-rendszer is inkább egy politikai konstrukció, ami a politikai szereplők közötti konszenzusból nyerheti a használata legitimitását.

5. A 2014-ES EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK

5.1. A *Spitzenkandidat*-rendszer előkészítése

Az Európai Parlament által megosztott, *A Spitzenkandidat története* (2015) című videóban Rolf-Dieter Krause, a német ARD televízió brüsszeli tudósítója úgy vélekedik, hogy a csúcsjelölti gondolat először 1997-ben, a CDU általános konventjén merült fel. Joseph Daul, az

EPP elnöke a videóban úgy nyilatkozik, hogy maga a *spitzenkandidat* terminus már régóta a szóbeszéd tárgyát képezte az EPP-ben, 2001–2002 körül már megfogalmazódott az igény arra, hogy „arcot adjanak Európának”. A csúcsteljesítményi rendszert végül a 2014-es EP-választáson próbálták ki először. Joseph Daul a továbbiakban Martin Schulzot méltatja a csúcsteljesítményi rendszer előmozdításáért tett erőfeszítéséért. (*A „Spitzenkandidaten” története*, 2015). Schulzot 2012 januárjában választották meg az Európai Parlament elnökének, s az EP még abban az évben kiadott egy állásfoglalást, melyben kifejtette, hogy a következő európai parlamenti választások lebonyolítását csúcsteljesítményi rendszerben szeretné lefolytatni.

Az Európai Parlament állásfoglalását megelőzően 2012. szeptember 7-én José Manuel Barroso, az Európai Bizottság akkori elnöke (2004–2014) évértékelő beszédében már felhívást intézett az EP-ben helyet foglaló pártokhoz, hogy a 2014-es európai parlamenti választásokon indítsák el saját csúcsteljesítményi jelöltjeiket. Továbbá kijelentette, hogy a Bizottság azon a napon egy javaslatot fogadott el, mely a pártok figyelmébe ajánlja a csúcsteljesítményi jelöltek állítását (Barroso, 2012). Az Európai Bizottság által elfogadott ajánlás amellet érvelt, hogy a csúcsteljesítményi rendszer az EB elnöki tisztségének legitimitását növelő eszköze.

5.2. „EZÚTTAL MÁS LESZ”

A 2014-es európai parlamenti választások egyik szlogenje volt a „this time it’s different”, magyarul „ezúttal más lesz”. Ez a választás valóban változást hozott abban a tekintetben, hogy már egy új rendszerben, a *Spitzenkandidat*-rendszerben zajlott, ugyanakkor kérdéses, hogy valóban érvényesültek-e a rendszer változásaihoz fűzött remények, mint például a jelöltek közötti versengés vagy a jelöltek megválasztásának átláthatósága. Összesen öt európai politikai párt állított csúcsteljesítményi jelöltet a Bizottság elnöki tisztségéért való küzdelemben.

Az ALDE 2009-es EP-választásokon elért eredménye mindösszesen a 3. helyre volt elég, 736 helyből összesen 84 helyet szereztek a Parlamentben; összehasonlításképpen az EPP 265 mandátumot tudhatott magának, az S&D pedig 184-et (EURACTIV.com, 2013). Mivel az első helynek nem volt realitása, ezért a saját csúcsteljesítményi jelöltjük mint kompromisszumos megoldás jöhetett volna szóba, ha a Parlament vagy az EiT nem szavazta volna meg a Bizottság elnökének a győztes párt csúcsteljesítményi jelöltjét (EURACTIV.com, 2013). Az ALDE csúcsteljesítményi jelöléséért ketten szálltak ringbe: Guy Verhofstadt korábbi belga miniszterelnök és Olli Rehn (2010–2014), az Európai Bizottság gazdasági és monetáris ügyekért felelős alelnöke. Végül 2014. január 20-án megegyezést kötött a két fél, és Guy Verhofstadttal választották csúcsteljesítményi jelöltnek az ALDE választási ülésén, a szavazatok 79,3%-a támogatta az egyezséget és Verhofstadt jelölését (ALDE, 2014). Az ALDE elnöke, Sir Graham Watson az egyezséget úgy magyarázta, hogy Rehn és Verhofstadt közösen fogják vezetni az ALDE kampányát, egyenlő felekként (Vincenzi, 2014). Ugyanakkor továbbra is kérdéses, hogy Olli Rehn miért lépett vissza Verhofstadttal javára. 2013. december 13-án kiszivárogtatták Rehn jelölési papírját a *Financial Times*hez, melyben az olvasható, hogy 14 párt támogatja a csúcsteljesítményi jelöltségét az ALDE pártjai közül (Ceruleus, 2013). Ezért nem átlátható, hogy miért Guy Verhofstadt lett az ALDE csúcsteljesítményi jelöltje.

2013. október 1-jén hirdette meg a PES a jelöltek kiválasztásáról szóló szisztémát, melyben jelöltekért várt a PES pártjaitól (EURACTIV.com, 2013). Ugyanakkor a csúcsteljesítményi jelöltállító

kongresszuson már csak egy emberre lehetett szavazni, Martin Schulzra, ugyanis nem lépett senki más előre a csúcsjelöltségért (Cerulus, 2013). Schulzot kihívó hiányában, egyedüli *spitzenkandidat*-aspiránsként választották meg, nem volt valódi kihívója, ezért nem beszélhetünk jelöltek közötti versenyről. Schulz, mint az akkori EP elnöke, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer megvalósuljon, többek között az ő elnöksége alatt adta ki a Parlament a korábban említett állásfoglalást, amelyben sürgetik a csúcsjelölti rendszer bevezetését.

Az Európai Baloldal (*European Left*, a továbbiakban EL) nevű párt európai tagpártokat tömörítő legfőbb döntéshozó szerve, az elnökök tanácsa 2013. október 18-án kiadott egy állásfoglalást, melyben kifejtik, hogy nem hisznek a *Spitzenkandidat*-rendszer demokratizáló hatásában, és az az európai vezetők reményeivel ellentétben nem fogja eltakarni az önkényuralmukat. Ugyanakkor az EL elnökök Tanácsa úgy döntött, saját csúcsjelölt elindításával kihasználja a lehetőségét annak, hogy így akár több emberhez eljuttathassa az üzeneteit (Az Európai Baloldal elnökök Tanácsa, 2013). Az EL ellenjelölt nélkül nevezte meg Alexis Cipraszt csúcsjelöltjének a párt negyedik kongresszusán (Euronews, 2013). Mivel Ciprasznak nem volt kihívója, ezért az Európai Baloldal esetében sem beszélhetünk jelöltek közötti versenyről.

A Zöldek egyedüliként online szavazással választották ki, ki legyen a két csúcsjelöltjük. A zöld pártok vezetői hagyományosan egy női és egy férfi társelnök, ugyanakkor a két csúcsjelölt választásánál egyedüli feltételként azt szabta a párt, hogy a két jelölt két különböző nemzetből való legyen, ezzel akár két női vagy két férfi csúcsjelölt lehetőségét is biztosítva (EURACTIV.com, 2013). A szavazás 2013. november 10-től 2014. január 28-ig tartott, minden 16 év feletti európai állampolgár részt vehetett az online szavazáson, mindösszesen 22 600 ember adta le a voksát, ahhoz, hogy jelölt lehessen valaki, legalább öt pártnak kellett támogatnia (EURACTIV.com, 2013). Az Európai Zöld Párt négy lehetséges csúcsjelöltet vezetett meg, akik mögött felsorakoztak a nemzeti pártok: José Bové francia EP-képviselő, Monica Frassoni olasz EP-képviselő, Rebecca Harms német EP-képviselő, aki 2009–2016 között a Zöldek EP-frakciójának vezetője volt és Ska Keller német EP-képviselő, a Zöldek EP-pártcsoport társelnöke (Európai Zöld Párt, 2014). A legtöbb szavazatot José Bové és Ska Keller kapta, így az Európai Zöld Párt színeiben két csúcsjelölt kampányolt (EURACTIV.com, 2014). Bár az Európai Zöld Párt esetében megvalósulhatott a verseny a jelöltek között, 22 600 szavazat összeurópai tekintetében nem biztosíthat erős legitimitációt a jelöltek számára.

Az Európai Néppárt volt az utolsó párt, mely csúcsjelöltet állított a választásokat megelőzően (Cerulus, 2014). A néppárti csúcsjelöltségért ketten indultak a párt 2014 márciusában tartott dublini kongresszusán, Michel Barnier francia belső piaci biztos és Jean-Claude Juncker, Luxemburg volt miniszterelnöke, az eurózóna pénzügyminisztereinek elnöke. Mindketten tapasztalt európai politikusok, akik az Európai Unió intézményeiben a 2014-es EP-választásokat megelőzően is fontos pozíciókat töltöttek be (O'Donnell, 2014). Végül Juncker szerzett többséget, 627 szavazatból 382 szavazatot mondhatott magáénak, míg Barnier 245 szavazatot kapott (Jancarik, 2018). Az akkori lett miniszterelnök, Vekadis Dombrovskis, aki ugyancsak esélyes volt a néppárti jelölésre, visszalépett a szavazás előtt Juncker javára (Cerulus, 2014). Michel Barnier támogatói a saját pártja az Unió egy Népi Mozgalomért francia konzervatív párt, a magyar Fidesz és a szlovén Új Szlovénia (NSi) párt voltak (Ceru-

lus, 2014). A szavazatok megoszlása a vártnál szorosabban alakult, ugyanis miután Angela Merkel támogatásáról biztosította Junckert, lejátszott mérkőzésnek tűnt a választás, mivel a németek delegációja az EPP-ben 101 főt tesz ki (Cerulus, 2014). Az európai parlamenti választásokon az EPP 221 képviselőt delegálhatott, így a parlamenti helyek 29,43%-át szerezte meg, ezzel a legnagyobb frakció lett az EP-n belül (Jancarik, 2018). A *Spitzenkandidat*-rendszer értelmében ők javasolhatták a Bizottság elnökét. Jean-Claude Juncker elnök-ségét az Európai Tanácsban a 28 állam-, illetve kormányfői közül ketten nem támogatták, David Cameron brit és Orbán Viktor magyar miniszterelnök szavazott nemmel (Tilindyte-Humburg, 2018). Az Európai Unió történelmében először fordult elő, hogy a Bizottság elnökét nem teljes egyetértésben szavazták meg. Az EP-ben a 751-ből minimum 376 szavazatra volt szüksége a Bizottság élére jelölt politikusnak ahhoz, hogy többséget szerezzen a testületben (Jancarik, 2018). Juncker a 2014 július 15-én tartott titkos szavazáson 422 szavazatot kapott, ellene pedig 250-en szavaztak, és 47 képviselő nem szavazott, így szerezte meg a parlamenti szavazatok többségét, és az Európai Bizottság elnökének választották (Európai Parlament, 2014). A Juncker-Bizottság 2014. november elsején lép hivatalba (Tilindyte-Humburg, 2018).

5.4. A Spitzenkandidat-rendszer bírálata

Nem minden párt fogadta el az új rendszert és tiltakozásuk jeléül nem állítottak csúcsjelöltet. Az Európai Konzervatívok és Reformisták Szövetsége (AECR) 2014. február 20-án deklarálta, hogy nem állítanak jelöltet (EURACTIV.com, 2014). Daniel Hannan, az AECR főtitkára a párt által publikált videóban úgy fogalmazott, hogyha részt vennének a csúcsjelölti rendszerben, akkor azzal legitimálnák azt a föderalista elképzelést, amely az európai „szuperállam” létrehozásáról szól (There Is No European Demos: Why AECR will not propose a candidate for the Commission Presidency, 2014). Továbbá egy írásában Hannan (2014) azt hangsúlyozta, hogy ők azokat az európaiakat akarják képviselni, akik sohasem egyeztek bele abba, hogy egy föderalista államban éljenek. Az ECR új elnöke, Syed Kamall (2014), Juncker megválasztása előtt úgy fogalmazott, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer a lisszaboni szerződés nagyon gyenge értelmezése.

A rendszert ellenző pártok mellett több vezető európai politikus is a csúcsjelölti rendszerrel szemben fogalmazott meg gondolatokat az EP-választásokat megelőzően. 2013. október 25-én Angela Merkel német kancellár úgy nyilatkozott, hogy nem látja a csúcsjelöltek és a betöltendő tisztség közötti automatizmust (Mahony, 2013). Miután az Európai Néppárt szerezte meg a legtöbb szavazaton az európai parlamenti választásokon, és így a *Spitzenkandidat*-rendszer akkori értelmezése alapján automatikusan az ő csúcsjelöltjük került volna a Bizottság elnöki posztjára, Angela Merkelnek már nem állt érdekében nem támogatnia az új rendszert. Úgy nyilatkozott az EP-választások után, hogy tárgyalásokat kezdeményezett, hogy valóban Junckert jelölje az Európai Tanács az EB elnökének (Pop, 2014). Van Rompuy az Európai Tanács első elnöke 2013. október 10-én egy vitában úgy érvelt, hogy szerinte az nem megoldás, hogy „arcot” adnak az EU vezetőjének (Cerulus, 2013). Van Rompuy szavait úgy is értelmezhetjük, hogy elveti a perszonalizáció felvetését, mint a *Spitzenkandidat*-rendszer

lehetséges hozadékát. David Cameron is felszólalt az új választási rendszer ellen, miután megválasztották Junckert, az Európai Parlament hatalmi megerősítését bírálta:

„Ez egy rossz nap Európa számára... ezzel új hatalmat kap az Európai Parlament. Ez az egész rendszer [Spitzenkandidat-rendszer – B.K.] csak újra megerősítette a meggyőződésemet, hogy az Európai Uniónak változnia kell.”

6. A 2019-ES EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK

A 2014-es európai parlamenti választások alatt felmerült bírálatok miatt nem volt egyértelmű, hogy a következő, 2019-es EP-választást is a *Spitzenkandidat*-rendszerben fogják-e megrendezni. Mivel a rendszer főleg a nagy pártoknak kedvez, jelen esetben az Európai Néppártnak, ezért nem feltétlenül érdekelt a többi párt a részvételében. Ugyanakkor mivel az előrejelzések szerint a nagy pártok frakciói – így az EPP és az S&D is – várhatóan zsugorodni fognak, érdekeltté válhatnak a kisebb pártok a jelöltek állításában, mivel esélyes kompromisszumos jelöltek lehetnek az Európai Bizottság elnöki posztjára, ha a *Spitzenkandidat*-rendszert továbbra is figyelembe veszik Európa vezetői.

6.1. A *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusának kérdése

A 2019-es EP-választásokat megelőzően Európa vezetői között nem volt egyetértés a Bizottság elnökének választási módjáról, így a *Spitzenkandidat*-rendszer újbóli használata sem volt bizonyos (Herszenhorn – De la Baume, 2018). 2018. február 23-án a vezetők az Európai Tanács keretén belül informális csúcstalálkozón vettek részt, ahol többek között megvitatták, hogy a következő intézményi ciklusban hogyan válasszák meg az Európai Bizottság elnökét (Európai Tanács, 2018). Donald Tusk, az EiT elnöke a találkozó után elmondta: nem tudják biztosan garantálni, hogy valamelyik *spitzenkandidat*-jelöltet fogják javasolni az EB elnöki pozíciójára. Továbbá kifejtette, hogy nincs és nem is lehet automatizmus az EP-választásokon legtöbb szavazatot szerző pártcsoporthoz csúcsjelöltje és a Bizottság elnökének pozíciója között. Szerinte jelenleg az EB elnökének legitimitása két oldalról is biztosított, egyrészt az Európai Tanács felől, másrészt az Európai Parlament részéről. Ha az automatizmust beépítenék a *Spitzenkandidat*-rendszer által a választási folyamatba, azzal gyengülne az EB elnökének legitimitációja, ugyanis az EiT nem tudna szabadon javaslatot tenni, csak a parlamenti választás határozná meg, ki lesz az EB elnöke (Európai Tanács, 2018).

A választások várható eredményei alapján a legtöbb parlamenti mandátumot megszerző párt továbbra is az Európai Néppárt lesz (Europe Elects, 2019). Ennél fogva egyedül az EPP érdekelt a *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusának megtartásában, vagyis abban, hogy az EP-választásokon legtöbb szavazatot kapott párt csúcsjelöltjét javasolja az Európai Tanács az Európai Bizottság elnöki tisztségére. A Néppártnak továbbá azért érdeke a rendszer életben tartása, mert az Európai Tanácsban könnyen lehet, hogy a jelöltjük különben nem tudná megszerezni a szavazatok minősített többségét. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy 28 szavazatból 16-ot kellene a magukénak tudniuk, ami összesen képviseli legalább az EU teljes népességének 65%-át (Európai Tanács, 2017).

Ha megnézzük az alábbi táblázatot, jól látszik, hogy bár az EPP adja az EiT legtöbb tagját, nincs még abszolút többsége sem. Ha nincs a *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusa, akkor elkerülhetetlenné válik a politikai alkukeresés, így egy konszenzusos jelölt nagyobb eséllyel kerül megválasztásra, mint egy párt vezető politikusa. Ezért nem állt érdekében elfogadni a rendszert a többi pártnak, ugyanis a *Spitzenkandidat*-rendszer szerint esélyesek arra, hogy ők adják az Európai Bizottság elnökét, megállapodások révén vagy szavazatuk biztosításával más fontos pozíciókat szerezhetnek meg az Európai Unió intézményrendszerén belül.

1. táblázat. Az Európai Tanács szavazati joggal rendelkező tagjai pártok szerinti csoportosításban az EP-választások előtt, 2019. március 24-én

Európai Tanács	
Párt	Szavazati joggal rendelkező tagok száma
Európai Néppárt (EPP)	9
Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért (ALDE)	8
Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége (S&D)	5
Európai Konzervatívok és Reformisták Szövetsége (ACRE)	2
Európai Baloldal (EL)	1
Független	3
Összesen	28

Forrás: (Európai Tanács, 2018)

Ezért is nem meglepő, hogy számos liberális vezető a *Spitzenkandidat*-rendszer ellen szólalt fel, ugyanis az Európai Tanácsban ellensúlyozni tudnák az EPP szavazatait, és akár szövetségre is léphetnének a szocialistákkal, megkerülve a Néppártot. A francia elnök, Emmanuel Macron erős bírálatokat fogalmazott meg a csúcsteljesítmény rendszerrel szemben. Úgy gondolja, hogy a rendszer megfosztja a nemzeti vezetőket az EU-s szerződésekben foglalt felelősségüktől, ami az Európai Bizottság elnökének jelölését illeti (Briancon, 2018). Macron pártjának – En Marche! magyarul „Előre!” – a korábbi elnöke, Christophe Castaner nyilatkozatában kifejtette, hogy pártjuk nem fogja támogatni a *Spitzenkandidat*-rendszert, és elutasítanak báminemű együttműködést azokkal, akik támogatják a gondolatát egy csúcsteljesítménynek: szerinte a rendszer olyan, mintha már a választás előtt kijelölnék, kik legyenek „kormányon” (De la Baume, 2018). Az ALDE pártcsoportozáshoz tartozó Juha Sipilä finn miniszterelnök többször felszólalt az Európai Tanácsban a rendszer automatizmusa ellen, szerinte a *Spitzenkandidat*-rendszer nem kötelezi az Európai Tanácsot arra, hogy a legnagyobb párt kapja auto-

matikusan az EB-elnöki pozíciót: úgy fogalmazott, hogy szerinte szükség van a kompromisszumok lehetőségére (Herszenhorn–Bayer, 2019).

2018. január 23-án az Európai Parlament Alkotmányos ügyek bizottsága 17 igennel és 6 nemmel elfogadott egy olyan javaslatot, amelynek címe „Az Európa jövőjéről szóló vita helyzete” (Teffer, 2018). A javaslat azt biztosítja, hogy a 2019-es EP-választásokat is a *Spitzenkandidat*-rendszerben folytassák le, a Parlament pedig kész minden olyan jelöltet elutasítani a Bizottság elnöki tisztségére, aki nem a *Spitzenkandidat*-rendszerben került megválasztásra (Európai Parlament, 2019). A szöveg Jáuregui-jelentés néven vált ismertté Atondo Ramón Jáuregui riportőr után. Az EP a jelentést 2019. február 13-án állásfoglalásként fogadta el (Lehtinen–Marshall, 2019). Az elfogadása jelentheti azt, hogy a Parlament eltökélt megvédeni a már kiharcolt beleszólási jogát az Európai Bizottság elnökének személyi kérdésébe, ha az Európai Tanács nem az általuk preferált jelöltet javasolná. Továbbá a *Spitzenkandidat*-rendszer körül felvetett kérdések tisztázását szolgálhatta a Jáuregui-jelentés elkészítése, ugyanis nem volt írásban lefektetve, hogy a rendszer automatikusan a választásokon a legtöbb szavazatot szerző pártcsoportnak adja-e az Európai Bizottság elnöki pozíciót, vagy lehetővé teszi a pártcsoportok közötti konszenzusos EB-elnök jelölését (Lehtinen–Marshall, 2019). Az állásfoglalással a Parlament a csúcsteljesítményt továbbra is feltételként tűzi ki az EB-elnöki pozíció betöltésére, ugyanakkor nem tesz hitet a *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusa mellett, ezzel az európai parlamenti választásokon szerzett szavazatok nem teszik egyértelművé, hogy melyik pártcsoport adhatja a Bizottság elnökét, hanem lehetőséget biztosít zárt ajtó mögötti politikai alkuk megkötésére.

6.2. *Spitzenkandidat*-jelöltek

A lehetséges jelöltek nevei már egy évvel az európai parlamenti választásokat megelőzően is kiemelt témát jelentettek az európai sajtóban, ugyanakkor a jelöltek megnevezése csak 2018 őszével kezdődött. A 2019-es és a 2014-es csúcsteljesítményállítások között több hasonlóságot is megfigyelhetünk pártokra specifikusan.

Az Európai Néppárt elsőként választotta meg a csúcsteljesítményt a 2018 októberében, Helsinkiben tartott kongresszusán (De La Baume – Herszenhorn, 2018). A 2014-es választásokhoz hasonlóan a 2019-es csúcsteljesítményért is két jelölt indult. Egyikük Manfred Weber, az Európai Néppárt európai parlamenti képviselőcsoportjának elnöke és a bajor CSU alelnöke, aki kulcsszerepet játszott az Európai Néppárt választási kampányaiban és parlamenti jelenlétében. Jelölésének lehetséges okai között közép-európai kapcsolatait emelték ki, ugyanakkor Weber számára hátrány lehet a származása, ugyanis német bizottsági elnök lenne egy német bizottsági főtitkár, Martin Selmayr mellett (Heath, 2018). *Spitzenkandidat*-jelölt ellenfele Alexander Stubb volt, a korábbi finn miniszterelnök, a jelölés idejében pedig az Európai Beruházási Bank alelnöke (De La Baume – Herszenhorn, 2018). Stubb melletti érvekként azt hangoztatták, hogy északi európai országából származik, öt nyelven beszél, és eddig négy európai uniós intézményben dolgozott (Heath, 2018). A kongresszuson végül Weber a szavazatok 79%-át kapta, így ő nyerte el a néppárti (De La Baume – Herszenhorn, 2018). Továbbra sem tudni, hogy a csúcsteljesítményeket egyáltalán mi alapján

jelölik, illetve a kongresszus szavazásai is titkosak, így nem feltétlenül érvényesül a jelöltek megnevezésének átláthatósága.

A szocialisták 2019-es *spitzenkandidat*-jelölése is az előző EP-választás forgatókönyvét követi. Mint ahogy 2014-ben, úgy a 2019-es európai parlamenti csúcsteljesítményét is ellenjelölt nélkül választották meg Frans Timmermans személyében, aki megválasztásakor az Európai Bizottság alelnöke és Hollandia korábbi külügyminisztere (De La Baume – Eder, 2019). Az egyetlen szembevethető különbség, hogy eleinte lett volna kihívója Timmermansnak egy másik EB-alelnök, Maroš Šefčovič személyében (De La Baume – Eder, 2019). Ugyanakkor még a csúcsteljesítményi állításokat megelőzően visszavonta indulási szándékát, és Timmermans csúcsteljesítményének támogatása mellett foglalt állást (Eder, 2018). Šefčovič ezen lépésével megszűnt a lehetősége annak, hogy valódi verseny alakuljon ki a PES jelöltek között, ugyanis nem maradt ellenfele Frans Timmermansnak, így a megválasztása automatikussá vált.

Az Európai Zöldek Pártja vizsgálatának során is hasonlóságokat vélhetünk felfedezni a 2014-es jelölési folyamatban, illetve a Zöldek esetében a jelöltekben is. A párt ismét két csúcsteljesítmény megnevezését tűzte ki célul, amit az európai parlamenti választásokat megelőzően egy évvel határozatba is foglalt (Európai Zöld Párt, 2018). Ugyanakkor maga mögött hagyta az online történő választást a csúcsteljesítményeknek, és a jelölteket a párt Tanácsa választotta meg 2018 novemberében, amire előzetesen négy jelöltet delegáltak a nemzeti pártok, továbbá összesen öt párt kell, hogy támogasson egy jelöltet a Tanács novemberi üléséig ahhoz, hogy részt vegyenek a jelölési folyamat következő kiválasztásában (Európai Zöld Párt, 2018). A négy jelölt között felelhetünk egy ismerős arcot Ska Keller személyében, aki már 2014-ben is a párt társ-*spitzenkandidatja* volt. További jelöltek Petra De Sutter belga szenátor, Bas Eickhout német EP-képviselő, Atanas Schmidt bolgár jelölt (Európai Zöld Párt, 2018). Berlini kongresszusán a párt végül Ska Kellert és Bas Eickhoutot választja meg, hogy képviseljék a pártot, mint csúcsteljesítmények (Posaner, 2018).

Az, hogy elhagyták az online szavazást a Zöldek, valószínűleg az alacsony részvétel miatt következhetett be, ugyanis minél kevesebb ember vesz részt a szavazáson, annál alacsonyabb a legitimitása a jelölteknek, a közvetlen választással járó erősebb legitimitáció pedig nem képes kompenzálni a rendkívül alacsony részvételi hajlandóságot. A Zöldek felismerhették az *online* szavazásban rejlő legitimitációs deficit lehetőségét, és ezért áldozták fel a közvetlen választás elvét a csúcsteljesítmények választásának esetében.

Az előző európai parlamenti választásoktól eltérően 2019-ben már részt vesz az ECR a saját *spitzenkandidat*-állításában, jelöltjük a cseh Jan Zahradil EP-képviselő, aki ezzel az első közép-kelet-európai csúcsteljesítmény (De La Baume, 2018). Jelölésének egyik indoka lehet, hogy szószólója volt a V4-ek érdekeinek az Emmanuel Macron által vizionált reformokkal szemben, így hitelesen képviselhette a párt politikai álláspontjait (Brzozowski, 2018). Zahradil úgy fogalmazott, azért vesznek részt a *spitzenkandidat*-jelölési folyamatban, mert nem akarják kihagyni az alkalmat, hogy hangot adjanak a programjuknak, ugyanakkor hozzátette továbbra is az Európai Tanács az, amely eldönti kit választ az Európai Bizottság elnökének (De La Baume, 2018).

2019. január 26–27-én tartott Vezetői Bizottság ülésén két jelöltet választott meg a párt csúcsteljesítményeinek, Violeta Tomič szlovén parlamenti politikust és Nico Cuét, aki a belga Fém-

munkások korábbi főtitkára volt (EUobserver, 2019). A 2019-es választásokra elfogadott kiáltványukban a 2014-essel ellentétben nem ítélik el a *Spitzenkandidat*-rendszert.

Kérdéses volt a liberálisok csúcsjelöltállítására, ugyanis már a választásokat megelőzően is látható volt, hogy számukra igencsak előnyös tárgyalási körülményeket hozhat a 2019-es EP-választás. A pártcsaládba tartozó, az Európai Tanácsban nagy számban helyet foglaló állam-, illetve kormányfők szavazatai erős alkuképességet biztosítottak számukra, így feltételezhető volt, hogy több fontos EU-s intézmény pozícióit is megkaphatják, ha sikeresen folytatnak tárgyalásokat az Európai Néppárt és az S&D liberálisabb szárnyával. Mivel nem állt érdekében az ALDE számára a *Spitzenkandidat*-rendszer szabályai szerint játszani, nem volt hajlandó egy jelöltet megnevezni, inkább több jelöltjük is részt vett a párt kampányában (De la Baume, 2019). Az ALDE 2019. március 21-én tartotta jelöltállító kongresszusát, melynek keretein belül kihirdették a „*Team Europe*” névre hallgató, hét csúcsjelöltre álló kampánycsapatukat (De la Baume, 2019). A jelöltek kiválasztása pár perces folyamat volt, mely során Hans Van Balen felhívta a színpadra a hét jelöltet, akik mindannyian az EU különböző tagországaiból kerültek ki.

6.3. Legitimáció és transzparencia a jelöltállítás folyamatának tekintetében

Mivel a csúcsjelölti rendszer jól látható módon a legnagyobb pártnak kedvez – jelenleg az EPP-nek –, ezért maga a rendszer elfogadása esetében sem alakult ki konszenzus az európai pártok között, így ha a politika egyes szereplői nem fogadják el a rendszert, akkor az nem növelhette az Európai Bizottság elnökének a legitimációját. Továbbá a pártok jelöltállítási folyamatainak során nem érvényesült a jelöltek közötti versengés, ugyanis több esetben is még a jelölés előtt visszalépnek egyes jelöltek, akár feltételezett politikai alkuk által, ez nem ad igazi választási lehetőséget a szavazók számára, így az input legitimáció nem erősödhetett meg. A throughput legitimáció-elmélet sem növelhette az EB elnökének a legitimációját, ugyanis a csúcsjelöltek jelölése nem vált transzparenssebbé.

7. MEGVÁLTOZOTT ERŐVISZONYOK

A várakozásoknak megfelelően az EPP és az S&D frakcióinak mandátumszámai megcsappantak a 2019-es európai parlamenti választás eredményének következtében. A Néppárt 2014-ben még 221 képviselői helyet szerzett az EP választásokon, 2019-re ez 182 mandátumra fogyatkozott, az S&D esetében 191 képviselőről 154-re zsugorodott a frakció (Europe Elects, 2019). Láthatjuk, hogy együttesen már nem alkotnak többséget az Európai Parlamentben, ezért a kisebb frakcióval rendelkező pártok érdekeit nem hagyhatják figyelmen kívül, ugyanis az Európai Bizottság elnökének megválasztásához szükség van a 751 képviselőből álló Parlament abszolút többségére.

7.1. Az Európai Tanács döntése

A választásokat megelőzően már valószínűsíthető volt, hogy az Európai Néppárt az Európai Tanácsban kompromisszumok megkötésére kényszerülhet. Ugyanis a Néppárton kívül nem állt más pártcsaládnak érdekében, hogy elfogadja a *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusát, és a pártpolitikus Manfred Weber támogatásuk az Európai Bizottság elnökének.

Az Európai Tanács 2019. június 20–21. között tartott ülésén tárgyalta formálisan először az állam- és kormányfők az Európai Bizottság elnökének lehetséges jelöltjeiről (Európai Tanács, 2019). Az ülést megelőzően az S&D és a Renew Europe frakciók tudatták Weberrel, hogy nem támogatják az elnökségét az EB élén (De La Baume, 2019). Miután az ülésen egy jelölt sem tudott többséget szerezni, június 30-ára újra összehívták az Európai Tanácsot (Európai Tanács, 2019). Ezzel a Néppárt számára nem maradt más lehetőség, mint két opció közt választani. Ha ragaszkodik a *Spitzenkandidat*-rendszer életben tartásához, akkor kénytelen lemondani arról, hogy továbbra is a saját pártcsaládjából kerüljön kinevezésre az Európai Bizottság elnöke. A másik lehetőség, ha ragaszkodik az EB elnökének pozíciójához: ebben az esetben fel kell adnia a *Spitzenkandidat*-rendszert, és egy kompromisszumos, nem csúcsjelöltet kell javasolnia az Európai Tanácsban.

A következő Európai Tanács-ülés előtt az oszakai G20-találkozón Németország, Franciaország, Spanyolország és Hollandia állam-, illetve kormányfői tárgyalásokat folytattak a Bizottság elnökének személyéről, és megegyeztek, hogy Frans Timmermans, a szocialisták csúcsjelöltje lenne az ideális EB-elnök (Brzozowski et al., 2019). Ezzel a lépéssel Angela Merkel megmentené a *Spitzenkandidat*-rendszert, ugyanakkor a Néppárt az Európai Bizottság elnöki tisztségének elvesztésével politikailag hatalmas árat fizetne.

Több néppárti vezető is felháborodott az egyezségen, szerintük a megállapodás egyedül Merkel belpolitikai kormánykoalíciós érdekeit szolgálná (Barigazzi et al., 2019). A német kancellár az Európai Tanács június 30-án tartott rendkívüli ülése előtt elmondta: számára fontos, hogy elkerüljék az Európai Unió intézményei, nevezetesen az EP és az EiT között a konfliktust (Zalan, 2019). Továbbá megjegyezte, úgy tűnik, a *Spitzenkandidat*-rendszer alapján megoldásra juthatnak (Delfs, 2019). Antonio Tajani, az Európai Parlament távozó elnöke azonban leszögezte, képtelenség, hogy az EPP megszavazzon egy szocialista jelöltet, ez ugyanis szembe menne az emberek akaratával (Brzozowski et al., 2019). Tajani nyilatkozatában a lisszaboni szerződés kritériumára utalhatott, mely leszögezi, hogy az EiT-nek figyelembe kell vennie az európai parlamenti választásokon született eredményt. Továbbá Antonio Tajani a *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusára is gondolhatott, vagyis az európai parlamenti választásokon legtöbb képviselői mandátumot szerző Néppártnak kell adnia az Európai Bizottság elnökét.

Az Európai Tanács június 30. és július 2. között tartott rendkívüli ülésén Timmermans jelölése számos tagország számára elfogadhatatlan volt, az oszakai egyezség ellen felszólalt többek között Bulgária, Horvátország, Magyarországnak és Írországnak miniszterelnöke is (Barigazzi et al., 2019). Mivel egyetlen *spitzenkandidat* sem tudott széles körű támogatást szerezni, az Európai Tanács elvetette a *Spitzenkandidat*-rendszerhez való ragaszkodást, és egy nem csúcsjelöltet, Ursula von der Leyent, az EPP pártcsaládjába tartozó CDU politikusát,

német védelmi minisztert javasolta ellenszavazat nélkül az Európai Bizottság elnökének (Herszenhorn, 2019).

7.2. Az Európai Parlament válasza

Az Európai Parlamentben a szavazás kimenetele kérdéses volt, ugyanis az EP a 2019. február 13-án elfogadott állásfoglalásában kiállt a *Spitzenkandidat*-rendszer mellett, és kinyilvánította, hogy kész minden olyan jelöltet visszautasítani, aki nem kampányolt csúcjelöltként az európai parlamenti választásokon (Európai Parlament, 2019).

A 2019-es EP-választásokat követően az Európai Parlament képviselőcsoportjainak elnökeit és az EP elnökét tömörítő politikai szervezete, az Elnökök Értekezlete ülését követő sajtótájékoztatón Antonio Tajani úgy fogalmazott, hogy a pártcsoportok többsége támogatja a *Spitzenkandidat*-rendszert (Európai Parlament, 2019). Az Elnökök Értekezlete továbbá kiadott egy nyilatkozatot, melyben újból megerősítik kiállásukat a csúcjelölti rendszer mellett, mely szerint a Bizottság következő elnökének az európai parlamenti választásokat megelőzően ismertetnie kellett a programját és személyét, illetve európai szintű kampányt kellett folytatnia (Európai Parlament, 2019). A liberálisok azonban nem támogatták a kiállást a *Spitzenkandidat*-rendszer mellett, Guy Verhofstadt, az ALDE képviselőcsoport elnöke ellene szavazott a nyilatkozatnak, ugyanis véleményük szerint nem lehet addig komolyan venni a csúcjelölti rendszert, míg nem építik bele a transznacionális listákat (Renew Europe, 2019).

Korábbi állásfoglalásaival ellentétben, 2019. július 16-án az Európai Parlament 383 szavazattal megszavazta Ursula von der Leyen elnökségét (Európai Parlament, 2019). Mivel az Európai Bizottság elnökének választása az Európai Parlamentben titkos szavazással történik, ezért nem tudhatjuk egyértelműen, hogy mely európai parlamenti képviselők nem szavazták meg az Európai Bizottság elnökét. Továbbá elmondható, hogy amint egy nemzeti parlament esetében, úgy az Európai Parlament frakcióiban helyet foglaló képviselőket is köti bizonyos mértékben a frakciófegyelem. Ezen túl, ha pártpolitikus, vagyis valamelyik tagállam pártjának listáján választották meg képviselőnek, akkor vélhetően a párttal egyeztetve, a párt érdekeinek megfelelően fog szavazni. Ezért megállapíthatjuk, hogy ha az Európai Tanácsban megállapodnak a tagállamok vezetői, és nincsenek olyan számottevő képviselővel rendelkező frakciók az Európai Parlamentben, melyeknek pártcsaládjai nem képviseltetik magukat az EiT-ben, akkor nem valószínű, hogy az Európai Parlamentben helyet foglaló képviselők többsége ne szavazná meg az Európai Tanács által javasolt jelöltet.

A 2019-es európai parlamenti választásokon csúcjelöltet állító pártok frakciói közül az S&D és a Zöldek-ESZA fogalmaztak meg kritikát az EiT-vel szemben, amiért nem a *Spitzenkandidat*-rendszernek megfelelően jelölték az Európai Bizottság elnökét. Iratxe García, az S&D képviselőcsoport elnöke szerint a Bizottság új elnökének megválasztásához szükség volt a szocialisták szavazatára, hozzátette azonban, hogy számos EP-képviselő továbbra is nehezményezi a döntést, amiért nem egy csúcjelöltet jelölt az Európai Tanács (Johnson, 2019). A Zöldek egyáltalán nem támogatták Ursula von der Leyen elnökségét, ugyanis sajtóközleményükben úgy fogalmaztak, hogy jelölésekor nem tartották tiszteletben a csúcjelölti rendszert, és ez az európai választók elárulása (Európai Zöld Párt, 2019).

7.3. A Spitzenkandidat-rendszer feláldozása

Az EPP biztosította, hogy továbbra is a saját pártcsaládjából kerüljön ki az Európai Bizottság elnöke, ugyanakkor feláldozta a *Spitzenkandidat*-rendszert, amelynek a létrehozásában legfőbb kezdeményező volt. Az S&D és a Renew Europe sikeresen blokkolta a Néppártnak kedvező, sokat kritizált automatizmus elvét azzal, hogy mindkét pártcsoport kihátrált Manfred Weber elnöksége mögül, ennek köszönhetően fontos vezető tisztségeket szereztek meg az Európai Unió intézményein belül, melyeket korábban az Európai Néppárt politikusai töltöttek be. Ezért politikailag sikeresnek mondható a 2019-es európai parlamenti választások során kivitelezett taktikájuk, miszerint részt vettek a csúcsjelöltek közötti versenyben, de elutasították a *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusát, így kompromisszumos megoldásra kényszeríthették az EPP-t. Ezért megállapíthatjuk, hogy az Európai Bizottság elnökének választása továbbra is zárt ajtó mögött, politikai alkuk által történhet.

8. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ELNÖKEINEK VÁLASZTÁSI ARÁNYA

Ha megnézzük az alábbi táblázatban az amszterdami szerződés hatályba lépése óta megválasztott európai bizottsági elnökök választási arányát az Európai Parlamentben, jól látható, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer első használata 2014-ben valóban megállította a csökkenő tendenciát, és nagyobb százalékban választották meg Jean-Claude Junckert elnöknek, mint amennyien José Manuel Barroso második elnökségét támogatták.

2. táblázat. Az amszterdami szerződés hatályba lépése óta megválasztott Európai Bizottság elnökeinek választási aránya az Európai Parlamentben

Név, ciklus	EP-képviselők száma a Parlamentben	Hány EP-képviselő szavazta meg az elnökségét	Az EP-képviselők hány százaléka szavazta meg az elnökségét
Romano Prodi 1999–2004	626	392	62,62%
José Manuel Barroso 2004–2009	732	413	56,42%
José Manuel Barroso 2009–2014	736	382	51,90%
Jean-Claude Juncker 2014–2019	751	422	56,19%
Ursula von der Leyen 2020–	751	383	51,00%

Forrás: (Európai Parlament, 2008; 2014; 2019)

Ez erősebb legitimitációt biztosított Juncker számára az Európai Parlament részéről az input legitimitáció elmélete értelmében. Ugyanakkor míg Barroso esetében az Európai Tanács

egyhangúlag támogatta a jelölését, addig Juncker jelölését két tagállam nem támogatta, Magyarország és az Egyesült Királyság (Tilindyte-Humburg, 2018). Ez az input legitimitáció elmélete szerint viszont gyengítette a legitimitációját az Európai Tanács felől, ezért nem mondható, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer összességében növelte az Európai Bizottság elnökének legitimitációját.

Ursula von der Leyen esetében fordított folyamat ment végbe azzal, hogy az Európai Tanács nem egy *spitzenkandidat* jelölését támogatta. Az Európai Tanács ellenszavazat nélkül jelölte Ursula von der Leyen személyét az Európai Bizottság elnökéül (Barigazzi et al., 2019). Ez erősebb felhatalmazás az EiT részéről, mint Jean-Claude Juncker jelölése esetében. Emmanuel Macron francia elnök úgy fogalmazott a tárgyalások után, hogy pozitív és konszenzusos döntés született az Európai Tanácsban (Herszenhorn, 2019). Ahogy azonban a fenti táblázatban is láthatjuk, az amszterdami szerződés hatályba lépése óta az európai parlamenti képviselők legkisebb arányban Ursula von der Leyen kinevezését támogatták. Az input legitimitáció elmélete értelmében ez azt jelenti, hogy míg az Európai Tanács által nőtt a legitimitációja a Bizottság Elnökének, addig az Európai Parlament felől csökkent.

9. A SPITZENKANDIDAT-RENDSZER LEGITIMITÁSÁNAK KÉRDÉSE

Az Európai Bizottság elnökének választása körül a viták egyelőre biztosan nem zárultak le. Ennek bizonyítéka lehet, hogy Ursula von der Leyen programjában meghirdette az Európa jövőjéről szóló konferenciát, melynek egyik célja, hogy jogalkotási javaslatokat fogalmazzon meg a *Spitzenkandidat*-rendszerrel illetően a 2024-es európai parlamenti választásokra tekintettel (Von der Leyen, 2019). Mivel Ursula von der Leyen nem csúcsjelöltként lett az Európai Bizottság elnöke, ezért arra következtethetünk, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer használata jelenlegi formájában nem élvezzi a politikai szereplők egyetértését. Így a *Spitzenkandidat*-rendszer használatának nincs megfelelő legitimitációs alapja, ugyanis jogilag nem létezik, csak a politikai szereplők konszenzusa teremthetné meg a legitimitását. Ahhoz, hogy jogilag is legitimálják a csúcsjelölti rendszert, az EU szerződéseinek módosítása szükséges. A szerződések módosítását minden tagállamnak jóvá kell hagynia, ehhez politikai konszenzus szükséges a tervezett módosítást illetően. A rendszer elfogadása bizonyos mértékben az Európai Unió további mélyítését jelenthetné, ezért azok a tagállamok, melyeknek vezetői a kormányköziség elvét prioritásnak tartják, nem valószínű, hogy elfogadnának egy ilyen irányú módosítást a szerződésekben.

10. ÖSSZEGZÉS

Jelen dolgozat a *Spitzenkandidat*-rendszer bevezetésének legitimitáció- és transzparencianövelő hatásának kérdésére kíván választ adni. A dolgozat áttekinti a rendszer létrehozásának lehetséges indokait, elméleti, jogi és politikai alapjait. A dolgozat 8 főbb fejezetből épül fel, melyek lefedik a 2014-es első alkalmazásához vezető utat, 2019-es gyakorlati megvalósulásán át a rendszer jövőbeni használata legitimitásának kérdésességét.

Az első fejezet az Európai Unió legitimitációját övező kérdést járja körül, bemutatva az EU legitimitációjának eredetéről szóló lehetséges elméleteket. A fejezetben ismertetett input és throughput legitimitációs elméletek megerősítésének vizsgálatával a dolgozat további fejezetei során megállapításra került, hogy a csúcsteljesítmény rendszer nem növelhette az Európai Bizottság elnökének a legitimitációját, ugyanis egyik legitimitációs elmélet feltételei sem valósultak meg.

A throughput legitimitációs elmélet értelmében transzparenssebbé kellett volna válnia a döntéshozatalnak, vagyis a csúcsteljesítmény kiválasztásának és az Európai Bizottság elnökének jelölési folyamatának. Ugyanakkor jelenleg nem átlátható, hogy a csúcsteljesítményaspiránsok mi alapján kerülnek kiválasztásra, és az EB elnökének az Európai Tanácson belüli jelölése sem feltétlenül transzparens a választópolgárok számára. A *Spitzenkandidat*-rendszer gyakorlati megvalósulásának tanulmányozása rávilágít, hogy sem a 2014-es, sem a 2019-es európai parlamenti választások kampánya során nem érvényesült a *Spitzenkandidat*-aspiránsok közötti versengés, ugyanis több esetben is még a jelölés előtt visszaléptek a potenciális jelöltek. Továbbá az Európai Bizottságban az amszterdami szerződés hatályba lépése óta megválasztott elnökök megválasztási arányának vizsgálata és a *Spitzenkandidat*-rendszer hatásának elemzése rámutat, hogy a csúcsteljesítmény rendszer összességében nem növelte az Európai Bizottság elnökének legitimitációját az input legitimitációs elmélet értelmében.

A *Spitzenkandidat*-rendszer létrehozásának lehetséges indokait elemezve az európai parlamenti választások részvételi adatainak alakulását, illetve a transzparens EU-s intézményekre vonatkozó igényt vizsgálja a dolgozat. A dolgozat választ kíván adni arra a kérdésre, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer hozzájárulhatott-e az európai parlamenti választások részvételi arányának növeléséhez és ezzel az input legitimitáció megerősítéséhez. Az áttekintett adatok tekintetében megállapítottuk, hogy a csúcsteljesítmény rendszer nem játszott szignifikáns szerepet a 2019-es európai parlamenti választások megnövekedett részvételi arányában. Ugyanis a választók elenyésző százaléka akarta csak befolyásolni az Európai Bizottság elnökének választását, így nem érvényesült az Európai Bizottság 2013-ban kiadott ajánlásában feltételezett legitimitációnövelő hatása a rendszernek, melynek értelmében a csúcsteljesítmény rendszer által egyértelmű kapcsolat teremthető a választó számára valamely politikai pártra leadott szavazat és az adott párt által a Bizottság elnöki tisztségére állított jelölt között.

Az Európai Bizottság elnökének megválasztását szabályozó szerződések áttekintésével bizonyosságot nyert, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer használatának nincsenek jogi alapjai, ezért csak a politikai szereplők konszenzusából nyerheti alkalmazásának legitimitását. A *Spitzenkandidat*-rendszer automatizmusának kérdése kapcsán bemutatott érdekek és ellenérdekek gyakorlati kibontakozása, továbbá a 2019-es európai parlamenti választások politikai erőviszonyokra gyakorolt hatásának elemzése rámutat a *Spitzenkandidat*-rendszer feláldozása mögött húzódó indokokra. Mivel Ursula von der Leyen nem csúcsteljesítményként lett az Európai Bizottság elnöke, ezért arra következtethetünk, hogy a csúcsteljesítmény rendszer jelenlegi formájában nem élvezi a politikai szereplők egyetértését, így használatának nincs megfelelő legitimitációs alapja. Ezért elmondható, hogy a *Spitzenkandidat*-rendszer jelenlegi formájában nem növelte az Európai Bizottság elnökének legitimitációját, és nem tette transzparenssebbé a megválasztását.

A jövőbeni kutatás további vizsgálatának alapját szolgálhatnák az Európa jövőjéről szóló konferencia jogalkotási javaslatai a *Spitzenkandidat*-rendszerrel kapcsolatban, melyek elemzése választ adna arra a kérdésre, hogy a 2024-es európai parlamenti választásokig tervezik-e a szerződések módosítását a választási rendszerrel kapcsolatban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Andorka, R. (2006): *Bevezetés a szociológiába*. Második szerk. Budapest, Osiris Kiadó.
- Amszterdami Szerződés (1999): Európai Unió.
- Copsey, N. (2015): *Rethinking the European Union*. London, Macmillan.
- Delfosse, P. – Anderson, P (rendezte) (2015): *A „Spitzenkandidaten” története*. EU, Európai Parlament.
- Európai Ombudsman (2009): *Éves jelentés 2008*, Luxembourg, Európai Közösségek.
- Hix, S., (2008): *What's wrong with the European Union and how to fix it*. Cambridge, Polity Press.
- Hobolt, S. B., (2014): A vote for the President? The role of Spitzenkandidaten in the 2014 European Parliament elections. *Journal of European Public Policy*, 21(10), 1528–1540.
- Lisszaboni Szerződés (2009): Európai Unió.
- Maastrichti Szerződés (1993): Európai Unió.
- Nizzai Szerződés (2003): Európai Unió.
- Római Szerződések (1958): Európai Unió.
- Scharpf, F. W., (2006): Problem Solving Effectiveness and Democratic Accountability in the EU. *Reihe Politikwissenschaft*.
- Schmitt, H. – Hobolt, S. – Popa, S. A. (2015): Does personalization increase turnout? Spitzenkandidaten in the 2014 European Parliament elections. *European Union Politics*, 16(3), 347–368.
- Schmidt, V. A. (2013): Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and ‘Throughput’. *Political Studies*, 61(1), 2–22.
- Weber, M., (1987): *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Wille, A. (2012): The politicization of the EU Commission: democratic control and the dynamics of executive selection. *International Review of Administrative Sciences*, 78(3), 383–402.
- Zalc, J. – Becuwe, N. – Becuwe, A. (2019): *The 2019 post-electoral survey*. Brüsszel, Európai Parlament.

Internetes források

- AEER (2014): *There Is No European Demos: Why AEER will not propose a candidate for the Commission Presidency*. [Film] EU: AEER.
- ALDE (2014): *Guy Verhofstadt and Olli Rehn to lead joint European election campaign*. <https://www.aldeparty.eu/news/guy-verhofstadt-and-olli-rehn-lead-joint-european-election-campaign> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- Az Európai Baloldal elnökök Tanácsa (2013): *European elections: concerning the submission of an EL candidacy for the presidency of the European Commission*. <https://web.archive.org/web/20131023060238/https://www.european-left.org/4th-el-congress/european-electi->

- ons-concerning-submission-el-candidacy-presidency-european-commission (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- Barigazzi, J. et al. (2019): 'Von der Leyen tapped to run European Commission'. <https://www.politico.eu/article/eu-european-leaders-pick-germany-defense-minister-ursula-von-der-leyen-to-lead-commission-charles-michel-council/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 10.)
- Barigazzi, J. – Herszenhorn, D. M. – De La Baume, M. (2019): 'Conservatives rebel against Merkel's EU top jobs plan'. *Politico*: <https://www.politico.eu/article/european-council-summit-conservatives-rebel-against-angela-merkel-eu-top-jobs-osaka-g20-plan/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 28.)
- Barosso, J. M. D. (2012): 'Az Unió helyzete' http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_hu.htm (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Briancon, P. (2018): 'Barnier can't succeed Juncker if French don't agree'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/michel-barnier-cant-succeed-jean-claude-juncker-if-french-emmanuel-macron-dont-agree-spitzenkandidat-brexit/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 20.)
- Brzozowski, A. (2018): 'ECR puts forward Czech MEP as their Spitzenkandidat nominee'. *euractiv* <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/ecr-puts-forward-czech-mep-as-their-spitzenkandidat-nominee/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Brzozowski, A. – Gotev, G. – Valero, J. (2019): 'EU leaders entrenched over top jobs as EPP rebels against Merkel' *euractiv* <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/eu-leaders-entrench-themselves-over-top-jobs/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 28.)
- Cameron, D. (2014): 'Presidency of the European Commission' <https://www.gov.uk/government/news/presidency-of-the-european-commission-article-by-david-cameron> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Cerulus, L. (2013): 'Rehn in pole position to lead EU liberals in 2014 election campaign' <https://www.euractiv.com/section/elections/news/rehn-in-pole-position-to-lead-eu-liberals-in-2014-election-campaign/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Cerulus, L. (2013): 'Schulz unopposed as socialist frontrunner for Commission presidency' <https://www.euractiv.com/section/elections/news/schulz-unopposed-as-socialist-front-runner-for-commission-presidency/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 25.)
- Cerulus, L. (2013): 'Van Rompuy scorns direct election of Commission president' <https://www.euractiv.com/section/elections/news/van-rompuy-scorns-direct-election-of-commission-president/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 05.)
- Cerulus, L. (2014): 'Juncker beats rival in centre-right race for EU presidency' <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2014/news/juncker-beats-rival-in-centre-right-race-for-eu-presidency/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Cerulus, L. (2014): 'Juncker wins Dombrovskis backing as EPP congress kicks off' <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2014/news/juncker-wins-dombrovskis-backing-as-epp-congress-kicks-off/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- De La Baume, M. (2019): 'Liberals launch election campaign but play by their own rules'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/european-election-2019-liberals-launch-election-campaign-but-play-by-their-own-rules/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)

- De La Baume, M. (2018): 'Conservatives endorse Czech MEP for Commission top job'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/tories-european-allies-endorse-jan-zahradil-for-commission-top-job/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- De la Baume, M. (2018): 'Macron's party rejects Spitzenkandidat process'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/macrons-party-rejects-spitzenkandidat-process/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- De La Baume, M. (2019): 'Liberals and Socialists will not back Weber'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/liberals-greens-weber/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 28.)
- De La Baume, M. – Eder, F. (2019): 'Socialists nominate Frans Timmermans for European Commission president'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/socialists-nominate-frans-timmermans-for-european-commission-president/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- De La Baume, M. – Herszenhorn, D. M. (2018): 'Europe's conservatives nominate Manfred Weber for EU top job'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/epp-debate-europes-conservatives-nominate-manfred-weber-for-eu-top-job-spitzenkandidat-european-parliament-election-2019/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Delfs, A. (2019): Merkel Opens Door for Timmermans as EU Commission President'. *Bloomberg* <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-06-29/merkel-opens-door-for-timmermans-as-eu-commission-president> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 28.)
- Eder, F. (2018): Maroš Šefčovič withdraws from Socialist race for Commission top job'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/maros-sefcovic-withdraws-from-socialist-race-for-commission-top-job/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- EUobserver (2019): European Left party elects two 'Spitzenkandidaten'. *Euobserver* <https://euobserver.com/tickers/144022> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- EURACTIV.com (2013): Greens select four candidates to run in primaries ahead of 2014 elections. *Euractiv* <https://www.euractiv.com/section/elections/news/greens-select-four-candidates-to-run-in-primaries-ahead-of-2014-elections/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- EURACTIV.com (2013): Olli Rehn throws hat into ring for Commission president's job'. *Euractiv* <https://www.euractiv.com/section/elections/news/olli-rehn-throws-hat-into-ring-for-commission-president-s-job/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- EURACTIV.com (2013): Schulz in pole position for Commission president nomination. <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2014/news/schulz-in-pole-position-for-commission-president-nomination/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 07.)
- EURACTIV.com (2014): 'EU Conservatives call single candidate election campaigns a '1950-style vision'. <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2014/news/eu-conservatives-call-single-candidate-election-campaigns-a-1950-style-vision/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- EURACTIV.com (2014): Keller and Bové to campaign as Greens' duo. <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2014/news/keller-and-bove-to-campaign-as-greens-duo/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- Euronews (2013): European Left Party announces Alexis Tsipras as candidate for EC presidency. *Euronews* <https://www.euronews.com/2013/12/15/european-left-party-announces-alexis-tsipras-as-candidate-for-ec-presidency> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)

- Európai Bizottság (2013): Az Európai Bizottság ajánlása az európai parlamenti választások demokratikus és hatékony lebonyolításának elősegítéséről. *Európai Bizottság* <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/89fe9e4f-9220-11e2-b5c3-01aa75ed71a1/language-hu> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 07.)
- Európai Parlament (2009): MEPs elect Barroso to a second term as Commission President'. *Európai Parlament* <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20090911IPR60583+0+DOC+XML+V0//EN> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 30.)
- Európai Parlament (2012): Az Európai Parlament 2012. november 22-i állásfoglalása a 2014. évi európai parlamenti választásokról. *Európai Parlament* <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0462+0+DOC+XML+V0//HU> (Utolsó letöltés: 2019. 02. 24.)
- Európai Parlament (2014): A 2014-es európai választások eredményei'. *Európai Parlament* <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/hu/turnout.html> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Európai Parlament (2014): Parliament elects Jean-Claude Juncker as Commission President. *Európai Parlament* <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20140714IPR52341/parliament-elects-jean-claude-juncker-as-commission-president> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Európai Parlament (2014): Syed Kamall: new leader of European Conservatives and Reformists. *Európai Parlament* <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20140630STO51009/syed-kamall-new-leader-of-european-conservatives-and-reformists> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 14.)
- Európai Parlament (2019): 2019-es európai választási eredmények. *Európai Parlament* <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/hu/reszveteli-arany/> (Utolsó letöltés: 2020. 04. 12.)
- Európai Parlament (2019): Az Európai Parlament 2019. február 13-i állásfoglalása az Európa jövőjéről szóló vita állásáról'. *Európai Parlament* <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0098+0+DOC+XML+V0//HU> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 14.)
- Európai Parlament (2019): Conference of Presidents' statement. *Európai Parlament* <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190528IPR53302/conference-of-presidents-statement> (Utolsó letöltés: 2020. 04. 04.)
- Európai Parlament (2019): Extracts from the press points by Antonio TAJANI, EP President and Political group leaders following the Conference of Presidents. *Európai Parlament* https://multimedia.europarl.europa.eu/en/press-points-tajani-political-group-leaders_I173301-V_v (Utolsó letöltés: 2020. 03. 04.)
- Európai Parlament (2019): Parliament elects Ursula von der Leyen as first female Commission President. *Európai Parlament* <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190711IPR56824/parliament-elects-ursula-von-der-leyen-as-first-female-commission-president> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 29.)
- Európai Tanács (2017): Minősített többség. *Európai Tanács* <https://www.consilium.europa.eu/hu/council-eu/voting-system/qualified-majority/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 21.)

- Európai Tanács (2018): A 27 állam-, illetve kormányfő informális ülése, 2018.2.23. *Európai Tanács* <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/european-council/2018/02/23/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 20.)
- Európai Tanács (2018): Az Európai Tanács tagjai. *Európai Tanács* <https://www.consilium.europa.eu/hu/european-council/members/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Európai Tanács (2019): 'Donald Tusk elnök nyilatkozata az Európai Tanács 2019. június 20-i ülését követően'. *Európai Tanács* <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2019/06/21/remarks-by-president-donald-tusk-after-the-european-council-meeting-on-20-june-2019/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 27.)
- Európai Zöld Párt (2014): Meet The Four Contenders. *Európai Zöld Párt* <https://web.archive.org/web/20140110090833/https://www.greenprimary.eu/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 11.)
- Európai Zöld Párt (2018): Four Greens enter race to become European Green Party leading candidates. *Európai Zöld Párt* <https://europeangreens.eu/content/four-greens-enter-race-become-european-green-party-leading-candidates> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Európai Zöld Párt (2018): Procedure for 2019 Green leading candidates. *Európai Zöld Párt* <https://europeangreens.eu/content/procedure-egp-green-leading-candidates> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Európai Zöld Párt (2019): Greens/EFA to vote against Ursula von der Leyen as Commission President. *Európai Zöld Párt* <https://europeangreens.eu/content/greensefa-vote-against-ursula-von-der-leyen-commission-president> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 29.)
- Europe Elects (2019): EU Election 2019. *Europe Elects* <https://europeelects.eu/ep2019/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 4.)
- Europe Elects (2019): European Election Projection. *Europe Elects* <https://europeelects.eu> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 21.)
- European Ombudsman (2009): Ombudsman's main concern remains lack of transparency in EU administration. *European Ombudsman* <https://www.ombudsman.europa.eu/en/press-release/en/3948> (Utolsó letöltés: 2019. 02. 24.)
- Hannan, D. (2014): United in Opposition. *The European Magazine* <https://www.theeuropean.de/en/daniel-hannan--2/8342-plea-against-a-federal-europe-2> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Heath, R. (2018): 'Weber and Salvini shake up European race'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/european-commission-presidency-race-manfred-weber-matteo-salvini-shake-up-spitzenkandidat/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Herszenhorn, D. – Bayer, L. (2019): Finnish prime minister: Spitzenkandidat process 'not binding at all. *Politico* <https://www.politico.eu/article/juha-sipila-finland-commission-spitzenkandidat-process-not-binding-at-all/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 21.)
- Herszenhorn, D. – De la Baume, M. (2018): Commission's Spitzenkandidat process at risk. <https://www.politico.eu/article/spitzenkandidat-jean-claude-juncker-race-with-no-rules-eu-leaders-brace-for-clash-over-2019-elections/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 20.)
- Herszenhorn, D. M. (2019): EU leaders pick von der Leyen for Commission president. *Politico* <https://www.politico.eu/article/eu-leaders-pick-von-der-leyen-for-commission-president/> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 10.)

- Jancarik, J. (2018): 'Building on the Spitzenkandidaten Model'. *Európai Tanács* https://ec.europa.eu/epsc/publications/road-to-sibiu/building-on-the-spitzenkandidaten-model_en (Utolsó letöltés: 2019. 03. 02.)
- Janning, J. (2019): Spitzenkandidaten poker. *ECFR* https://www.ecfr.eu/article/commentary_spitzenkandidaten_poker (Utolsó letöltés: 2020. 04. 04.)
- Johnson, B. (2019): Socialist MEPs back new EU Commission chief despite reservations from several national delegations. *The Parliament Magazine*. <https://www.theparliamentmagazine.eu/articles/news/socialist-meps-back-new-eu-commission-chief-despite-reservations-several-national> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 29.)
- Lehtinen, J. – Marshall, D. (2019): Dissecting the Jáuregui Report – Reform of the Spitzenkandidaten Process. *Europe Elects* <https://europeelects.eu/2019/02/19/dissecting-the-jauregui-report-reform-of-the-spitzenkandidaten-process/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 14.)
- Mahony, H. (2008): 'Barroso admits legitimacy problem for commission president post'. *Euobserver* <https://euobserver.com/political/25740> (Utolsó letöltés: 2019. 02. 24.)
- Mahony, H. (2013): 'Merkel: EU vote not decisive on commission President'. *Euobserver* <https://euobserver.com/political/121906> (Letöltve: 2019. 03. 5.)
- O'Donnell, J. (2014): 'EU veteran Juncker wins centre-right backing for top Brussels job'. *Reuters* <https://www.reuters.com/article/us-eu-elections-candidate-idUSBREA2613420140307> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 2.)
- Poptcheva, E.-M. A. (2014): Role and election of the President of the European Commission - Think Tank. *Európai Parlament* [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=LDM_BRI\(2014\)140829](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=LDM_BRI(2014)140829) (Utolsó letöltés: 2019. 03. 14.)
- Pop, V. (2014): Merkel endorses Juncker after all. <https://euobserver.com/eu-election/124420> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Posaner, J. (2018): European Greens pick favorites for European Commission president'. *Politico* <https://www.politico.eu/article/european-greens-pick-favorites-for-spitzenkandidaten-race-ska-keller-bas-eickhout/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Renew Europe (2019): 'Verhofstadt reiterates his opposition to the Spitzenkandidaten-process as long as the system is not embedded in transnational lists'. *Renew Europe Group* <https://reneweuropesgroup.eu/en/news/1306-verhofstadt-reiterates-his-opposition-to-the-spitzenkandidaten-process-as-long-as-the-system-is-not-embedded-in-transnational-lists/> (Utolsó letöltés: 2020. 04. 4.)
- Teffer, P. (2018): Spitzenkandidat system here to stay, MEPs warn capitals. *Euobserver* <https://euobserver.com/institutional/140656> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 19.)
- Tilindyte-Humburg, L. (2018): 'Election of the President of the European Commission: Understanding the Spitzenkandidaten process'. [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)630264](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)630264) (Utolsó letöltés: 2019. 02. 10.)
- Vincenti, D. (2014): 'Rehn clears way for Verhofstadt to lead Liberal's election campaign'. <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2014/news/rehn-clears-way-for-verhofstadt-to-lead-liberal-s-election-campaign/> (Utolsó letöltés: 2019. 03. 24.)
- Von der Leyen, U. (2019): 'Ambíciózusabb Unió; Programom Európa számára'. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_hu.pdf (Utolsó letöltés: 2020. 04. 6.)
- Zalan, E. (2019): 'Still no deal on EU top jobs, but Timmermans leads race'. *Euobserver* <https://euobserver.com/political/145304> (Utolsó letöltés: 2020. 03. 28.)